

„RODZICE, NAUCZYCIELE I OPIEKUNOWIE RADZĄ CO ROBIĆ W KONKRETNYM PROBLEMACH WYCHOWAWCZYCH”

Twoje dziecko przeklina? Bije inne dzieci? Nie wykonuje twoich poleceń?
Zobacz, co możesz zrobić w takiej sytuacji.

**Poradnik wychowawczy zawierający standardy postępowania w określonych
problemach wychowawczych**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**DOLNY
ŚLĄSK**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

„RODZICE, NAUCZYCIELE I OPIEKUNOWIE RADZĄ CO ROBIĆ W KONKRETNÝCH PROBLEMACH WYCHOWAWCZYCH”

Poradnik wychowawczy zawierający standardy postępowania w określonych problemach wychowawczych:

- przeklinanie,
- wtrącanie się w rozmowę dorosłych,
- problemy z samodzielnym ubieraniem się,
- niegrzeczne/niekulturalne zachowanie wobec dorosłych,
- nie słuchanie poleceń w sytuacji gdy jest więcej osób,
- płacz przy odbiorze z przedszkola/ żłobka,
- problemy z samodzielnym spaniem - przychodzenie w nocy do łóżka rodziców,
  - zabieranie zabawek innym dzieciom,
  - przerywanie rozmów telefonicznych,
    - wystawianie języka,
  - częste nie jedzenie posiłków w przedszkolu/żłobku,
    - agresywna reakcja na polecenia rodzica,
  - płacz/histeria gdy dziecko ma zostać w przedszkolu,
- naśladowanie złych zachowań rodziców i ich pokazywanie innym dzieciom,
  - nie sprzątanie zabawek,
    - bicie innych dzieci,
  - przedłużanie pójścia spać,
    - wymuszanie płaczem,
    - niszczenie zabawek,
      - napady złości.

Broszura została opracowana i wydana w ramach projektu: „Z sercem i rozumem – Akademia Mądrego Wychowania”, realizowanego w okresie czasu 01.12.2011 – 15.04.2012 w Przedszkolu Miejskim nr 2, Przedszkolu Miejskim nr 4 oraz Żłobku Miejskim nr 1 w Polkowicach.

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**DOLNY
ŚLĄSK**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Szanowni Rodzice, Nauczyciele/Nauczycielki i Opiekunki,

Mam nadzieję, iż wypracowane wspólnie przez rodziców, nauczycieli i opiekunki standardy postępowania w określonych problemach wychowawczych będą dla Państwa stanowić wskazówki do rozwiązania różnych problemów wychowawczych i inspirować do stosowania mądrych metod wychowawczych.

Często jako rodzice i nauczyciele zapominamy o chwaleniu i nagradzaniu dzieci, a prześcigamy się w wymyślaniu kar. Warto pamiętać, że proporcje pochwał i nagród do kar powinny wynosić 70:30. Każde dziecko, gdy nie będzie chwalone, nagradzane za pożądane zachowania, zacznie sprawiać problemy wychowawcze po to, aby pozyskać naszą uwagę. Wszyscy popełniamy błędy wychowawcze i nie wiem jakbyśmy się starali, będziemy je popełniać. Ważne abyśmy byli ich świadomi i wyciągali z nich wnioski na przyszłość.

Nauczyciele i nauczycieli z Przedszkola Miejskiego nr 2, Przedszkola Miejskiego nr 4 oraz opiekunki ze Żłobka Miejskiego nr 1 w Polkowicach oraz rodzice dzieci uczęszczających do w/w placówek uczestniczyli w projekcie „Z sercem i rozumem – Akademia Mądrego Wychowania”, który obejmował: Trening Kompetencji Wychowawczych (24h dydaktyczne), Indywidualne Konsultacje Psychologiczne (1h) oraz Warsztaty Wypracowania Standardów Wychowawczych (4h dydaktyczne). Największym sukcesem projektu były dokonujące się zmiany. Już w trakcie pierwszych szkoleń zaczęło zmieniać się zachowanie rodziców i nauczycieli w stosunku do problemowego zachowania dzieci, a tym samym zaczęło zmieniać się samo zachowanie dzieci, oczywiście na lepsze. Do dziś nie zapomnę jak jedna z osób z kadry nauczycielskiej wspominała o dużych problemach wychowawczych jednego dziecka w grupie, kilka dni później do projektu zgłosiła się mama tego dziecka. Zaczęła się intensywna praca z dzieckiem – zarówno w przedszkolu jak i w domu. Zwiększyła się współpraca pomiędzy nauczycielami dziecka, a rodzicami, ujednotwiono stosowane w domu i w przedszkolu metody wychowawcze. Na sam koniec projektu okazało się, że dzięki działaniom podjętym przez nauczycieli i rodziców – dziecko nie sprawiało już żadnych problemów wychowawczych.

Na bazie uzyskanej wiedzy i swoich kompetencji wychowawczych uczestnicy projektu wypracowali podczas wspólnych warsztatów różne rozwiązania problemów wychowawczych, z którymi się spotkali. Zidentyfikowali różne przyczyny tych problemów i dopiero potem zaproponowali rozwiązania, zgodnie z zasadą – aby znaleźć lekarstwo na dany problem, należy najpierw zbadać jego przyczyny. Ich praca została uzupełniona przez psychologa prowadzącego zajęcia i zebrana w postaci niniejszej broszury.

Jednocześnie serdecznie dziękuję rodzicom, nauczycielom/nauczycielkom z Przedszkola nr 2, Przedszkola nr 4 i opiekunkom ze Żłobka Miejskiego nr 1 w Polkowicach za zaangażowanie w tworzenie tych standardów i aktywne uczestnictwo podczas trwania całego projektu.

Życzę Państwu samych sukcesów wychowawczych, tego abyście byli Państwo dumni z siebie jako rodzice, opiekunowie/nauczyciele i żeby dumne były z was dzieci – wasze osobiste lub te którymi opiekujecie się zawodowo.

Barbara Jaśkiewicz - psycholog prowadzący zajęcia w ramach projektu „Z Sercem i Rozumem – Akademia Mądrego Wychowania”

Polkowice, dnia 11 kwietnia 2012r

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PRZEKLINA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:	MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:
- naśladowanie dorosłych (słownictwo dorosłych) lub rówieśników	- nieużywanie przez dorosłych przekleństw w obecności dzieci (jeżeli samemu używasz przekleństw nie oczekuj, iż twoje dziecko będzie robiło inaczej) - wprowadzenie reguł w domu (używamy ładnych słów, za każde przekleństwo każdy płaci np. 1 zł do wspólnej kasy)
- dziecko nie zdaje sobie sprawy, że jest to złe zachowanie	- uświadomienie dzieciom, iż są to słowa wulgarne, używane często przez osoby, którym brakuje odpowiedniego słownictwa - zabronienie używania tych słów i zaproponowanie innych, akceptowanych słów, które dziecko może używać w zamian - chwalenie za używanie „ładnych”, akceptowanych słów i nagradzanie drobnymi rzeczami (słodkacz, wspólna gra)
- zwrócenie na siebie uwagi rówieśników (dzieci śmieją się)	- ustalenie reguł (używamy ładnych słów), zabieranie jakiegoś przywileju za nieprzestrzeganie reguł (oglądanie telewizji, granie na komputerze) - odwrócenie uwagi innych dzieci (np. poprzez zabawę) - odizolowanie dziecka od publiczności (jeżeli chcesz używać brzydkich słów, możesz to robić w toalecie, możesz iść do toalety i tam używać tych słów, kiedy skończysz to wróć)
- zwrócenie na siebie uwagi osób dorosłych (np. rodzic często śmieje się gdy dziecko przeklina)	- w przypadku małych dzieci ignorowanie tego, że dziecko przeklina (nie nagradzanie dziecka uśmiechem, uwagą pozytywną lub negatywną), zwłaszcza gdy zdarza się to dziecku pierwszy raz
- wpływ telewizji, komputera (dziecko usłyszało przekleństwa)	- kontrolowanie tego, co dziecko ogląda w telewizji i internecie.

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO WTRĄCA SIĘ W ROZMOWĘ DOROSŁYCH

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:	MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:
- brak zasad i reguł w domu określających pożądane zachowanie - dziecko jest zainteresowane tematem rozmowy lub przyzwyczajone do rozmów z dorosłymi (przebywanie wyłącznie z osobami dorosłymi)	- ustalenie z dzieckiem reguł (gdy z kimś rozmawiam, powiedz „przepraszam” i poczekaj, aż będę miał czas dla ciebie) - egzekwowanie przestrzegania reguł (wskazanie na konsekwencje za nieprzestrzeganie reguł) - chwalenie za przestrzeganie reguł i zabieranie czegoś z pakietu przywilejów za nieprzestrzeganie reguł
- brak szacunku dla dorosłych lub brak dystansu (traktowanie dorosłego jak kolegi, koleżanki)	- dorosły daje przykład swoim zachowaniem - tłumaczenie dziecku jak się powinno zachowywać i dlaczego się tak powinno zachowywać (edukacja dziecka) - chwalenie za pożądane zachowanie
- dziecko chce wykorzystać sytuację i uzyskać zgodę dorosłego (dorosły jest zajęty rozmową, dla świętego spokoju zgodzi się)	- przerwanie rozmowy i przypomnienie ustalonych reguł (zachowanie podczas rozmowy dorosłych), konsekwentne nieuleganie dziecku (gdy dziecko nie słucha, wskazanie na konsekwencje za nieprzestrzeganie reguł), wykonanie konsekwencji w sytuacji dalszego przerywania
- chęć zwrócenia na siebie uwagi (dziecko chce być w centrum uwagi) - dziecko nudzi się, bo dorośli długo rozmawiają	- docenianie dziecka za dobre zachowania, poświęcanie uwagi dziecku w ciągu dnia - zajęcie dziecka (danie dziecku zadania do wykonania, malowanie, bajka) podczas rozmowy dorosłych

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE CHCE SIĘ SAMODZIELNIE UBIERAĆ

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- nie potrafi

- nauczyć dziecko samodzielnego ubierania poprzez konkretne instrukcje dotyczące poszczególnych kroków ubierania się (Co trzeba zrobić żeby ubrać buty? ...No właśnie, ściągnąć kapcie. Pokaż jak ściągasz kapcie). Młodsze dzieci nie rozumieją co znaczy ubrać się, trzeba im dawać szczegółowe instrukcje (ściągnij spodnie od piżamki, załóż majteczki, etc).
- chwalić dziecko za pojedyncze osiągnięcia w ubieraniu się (nie oczekiwać, że dziecko od razu nauczy się samodzielnie ubierać)

- jest wyręczane przez rodziców (szczególnie w sytuacji presji czasowej)

- nie wyręczać dzieci (cierpliwość rodziców, większy zapas czasowy)
- chwalić dziecko za postępy w samodzielnym ubieraniu
- w przedszkolu pozwolić dziecku na samodzielne ubieranie się (czekać na dziecko np. przed szatnią)
- określać czas ubierania się (poprzez nastawienia budzika, pokazanie klepsydry)

- nie ma ochoty, lenistwo

- egzekwowanie wykonania polecenia (wydanie polecenia, czekanie przy dziecku 5 sekund, aż dziecko zacznie się ubierać, chwalenie w przypadku wykonania polecenia, konsekwencje w przypadku niewykonania polecenia)
- motywowanie poprzez nagrody (stosowanie np. karty punktowej - dziecko za każde samodzielne ubranie się w określonym czasie zbiera punkty, które może wymieniać na nagrody, np. wyjście na basen)
- wyznaczenie czasu, w którym dziecko ma się ubrać (budzik, dzwonek w telefonie, klepsydra)

- robi to celowo, żeby zwrócić na siebie uwagę

- zapewnienie uwagi dziecku w ciągu dnia, tak aby nie musiało się jej domagać poprzez problemowe zachowanie
- świadome ignorowanie płaczu dziecka, innych form sprzeciwu i konsekwentne egzekwowanie wykonania polecenia

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO ZACHOWUJE SIĘ NIEGRZECZNIE, NIEKULTURALNIE WOBEC DOROSŁYCH (np. pyskuje, wyzywa, śmieje z tego, co mówi dorosłych, etc.)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko nauczyło się takiego zachowania od dorosłych lub rówieśników (zły przykład), naśladuje złe zachowania

- wskazanie właściwych wzorców przez dorosłych (bycie samemu przykładem)
- chwalenie za naśladowanie „dobrych” przykładów
- stosowanie karty punktowej (dziecko zbiera punkty za określone zachowania i może wymienić je na nagrody)

- dziecko nie poznało zasad dobrego wychowania

- edukacja w domu i przedszkolu (np. poprzez analizę zachowań dzieci – jak dziecko się zachowało, a jak powinno się zachować, odgrywanie scenek z dziećmi, edukacja poprzez zabawę, czytanie bajek)
- wprowadzenie zasad dobrego wychowania i chwalenie za właściwe zachowanie

- zły wpływ telewizji, gier komputerowych

- kontrola i ograniczenie czasu spędzanego przed telewizorem i komputerem

- chęć zwrócenia na siebie uwagi dorosłych lub rówieśników (dziecko świadomie zachowuje się w niewłaściwy sposób)

- odwrócenie uwagi innych dzieci (tak aby dziecko nie dostało uwagi od innych dzieci) lub odizolowanie dziecka
- wykonanie konsekwencji (np. zabranie przywileju) - pokazujemy w ten sposób innym dzieciom, iż takich zachowań nie akceptujemy.

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE SŁUCHA POLECEŃ, GDY JEST WIĘCEJ OSÓB (NP. WYSTĘP W PRZEDSZKOLU, WIZYTA GOŚCI W DOMU)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę (np. gdy dorośli zajmują się wyłącznie sobą, nie dostrzegają dziecka)

- zadbanie o to, aby dziecko dostało uwagę rodzica w trakcie danej sytuacji (włączenie dziecka w rozmowę, w przygotowanie danej uroczystości, danie odpowiedzialnej roli, chwilowe oderwanie się od rozmowy z innym dorosłym i skierowanie krótkiej uwagi na dziecko, szczególnie wtedy gdy dziecko np. o coś pyta, prosi o pomoc)
- chwalenie za słuchanie poleceń

- dziecko uważa, że w takich sytuacjach nie działają żadne reguły (są to sytuacje nadzwyczajne)

- przygotowanie dziecka do danej sytuacji: ustalenie przed daną sytuacją obowiązujących reguł, ustalenie konsekwencji za nieprzestrzeganie reguł, przypomnienie reguł tuż przed daną sytuacją
- wskazanie jakich reguł dziecko przestrzega (pochwała za nie) i jakich reguł nie przestrzega (co powinno poprawić)

- dziecko nauczyło się, że jak jest więcej osób to może robić co chce, bo rodzic nie wykona żadnych konsekwencji (nie będzie kary)

- przypomnienie obowiązujących reguł (danie dziecku możliwości korekty zachowania) i chwalenie za wykonanie polecenia
- w przypadku dalszego nieprzestrzegania reguł wykonanie konsekwencji (ignorowanie przy tym wszelkiego protestu i pytań dziecka)
- pomocne może być wyprowadzenie dziecka poza pomieszczenie, w którym są inne osoby (przypomnienie reguł, w przypadku braku reakcji wykonanie konsekwencji)

- dziecko jest podekscytowane daną sytuacją, przejęte, cieszy się, jest zajęte i nie słyszy poleceń

- bezpośrednie zwrócenie się do dziecka poprzez podejście do dziecka, nawiązanie kontaktu wzorkowego, zniżenie się do wysokości dziecka, zawołanie dziecka po imieniu i powtórne powtórzenie polecenia

- dziecko nudzi się i z nudów zwraca na siebie uwagę (np. podczas wizyty gości)

- zadbanie o to, aby dziecko zajęte było wykonywaniem jakichś czynności, które sprawiają mu przyjemność (zabawa z innymi dziećmi, pomoc w nakryciu stołu, gra, etc.)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PŁACZE PRZY ODBIORZE Z PRZEDSZKOLA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko zajęte jest zabawą, rodzic odbierający dziecko przerywa mu w zabawie
- dziecko jest wcześnie odbierane (czas po godzinie 14.00 jest czasem na swobodną zabawę dzieci, dziecko chce się pobawić z innymi), wyjście wtedy, gdy inne dzieci się bawią może być przez dziecka odbierane jako kara

- ustalić z dzieckiem czas odbioru i zasady wychodzenia (jestem, kończysz zabawę, ubierasz się, wychodzimy)
- stosowanie karty punktowej (za każde szybkie wyjście z sali dziecko zbiera punkty, które potem może wymienić na nagrody)
- pozwolenie dziecku na dokończenie zabawy - ustalić z dzieckiem, że ma 5 minut na zakończenie zabawy i że za 5 minut ma wyjść z sali
- chwalenie za każdym razem, gdy dziecko szybko i bez protestu wychodzi z sali

- dziecko jest późno odbierane (dziecko musi zmienić salę, być w grupie z innymi dziećmi)
- dziecko nie chce być odbierane przez osobę, która po niego przyszła

- ustalenie z dzieckiem czasu odbioru i tego kto go będzie odbierał (nastawienie dziecka, przygotowanie do tego, że będzie dłużej w przedszkolu, przygotowanie do tego, kto go odbierze)
- chwalenie dziecka za każdym razem gdy dziecko szybko i bez płaczu wychodzi z sali
- na początku można stosować nagrody za pożądane zachowanie (potem dawać nagrody coraz rzadziej)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PRZYCHODZI W NOCY DO ŁÓŻKA RODZICÓW

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- przyzwyczajenie (dziecko spało do tej pory z rodzicami) i brak konsekwencji rodziców (raz dziecko może spać z rodzicami, innym razem nie może, rodzice nie wyprowadzają dziecka do własnego łóżka)

- dziecko boi się (wpływ telewizji, gier, bajek), dziecku śnią się koszmary
- dziecko przeżywa w nocy przykre wydarzenia, które miały miejsce w ciągu dnia
- dziecko jest chore

- dziecko potrzebuje bliskości i czułości rodziców

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- „wspólne” kupno dla dziecka atrakcyjnego łóżka, stworzenie przyjemnych warunków do samodzielnego spania (pościel z bohaterami bajek)
- wprowadzenie rytuału spania (czytanie bajki, zaśnięcie w swoim łóżku)
- wyjaśnienie dziecku że musi zostać przez całą noc w swoim łóżku i że jak przyjdzie do rodziców, to zostanie zaprowadzone z powrotem do swojego łóżka
- konsekwentne wyprowadzanie dziecka z sypialni rodziców do własnego łóżka (nawet gdy dziecko wraca do łóżka rodziców 5 razy w ciągu nocy), ignorowanie protestu, płaczu dziecka, krzyków żeby rodzic wrócił
- motywowanie dziecka do samodzielnego spania poprzez chwalenie, nagrody, wprowadzenie karty punktowej (dziecko za każde samodzielne spanie otrzymuje punkt, zebrane punkty może wymieniać na nagrody)

- przytulenie dziecka i uspokojenie dziecka, wyprowadzenie dziecka do jego łóżka, pomoc w zaśnięciu
- ograniczenie i kontrola tego, co dziecko ogląda w telewizji i w jakie gry
- dziecko może pozostać w łóżku rodzica tylko wtedy, gdy wcześniej spało już samodzielnie i wie, iż dana sytuacja jest jednorazowa (w innym przypadku dziecko będzie wykorzystywało i symulowało chorobę lub koszmary, tylko po to, by móc spać z rodzicami)

- zaspokajanie potrzeby kontaktu i bliskości w trakcie dnia i przed snem dziecka („czas na przytulanie”)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: ZABIERANIE ZABAWEK INNYM DZIECIOM

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- chęć posiadania tej samej zabawki co inne dziecko (zwłaszcza gdy w przedszkolu, żłobku są pojedyncze egzemplarze danej zabawki)
- nieumiejętność wspólnej zabawy z dziećmi (dzieci dopiero około 4 roku życia rozumieją co znaczy „wymienić się zabawkami” i dzielić)

- zwrócenie na siebie uwagi poprzez przeszkadzanie innym dzieciom w zabawie

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- kupowanie więcej takich samych zabawek i umożliwienie samodzielnej zabawy dzieciom (szczególnie dzieciom poniżej 2 roku życia)
- równe traktowanie wszystkich dzieci, aby uniknąć rywalizacji pomiędzy nimi (często jest tak, że starsze dzieci muszą oddać zabawki młodszym – starsze doznają wtedy frustracji, młodsze uczą się wykorzystywać daną sytuację)
- wyznaczanie kolejności zabawy poszczególnymi zabawkami
- obserwacja dzieci i szybkie reagowanie zanim rozpocznie się kłótnia
- nauka dzielenia się i wymiany zabawkami poprzez:
a) bycie przykładem (dorosły dzieli się z dzieckiem)
b) wprowadzenie reguł zgodnej zabawy i chwalenie dziecka za przestrzeganie reguł, gdy dziecko chce zabrać zabawkę wtedy natychmiastowa reakcja (chwycić za rękę i powiedzieć, że dziecko powinno poprosić o daną zabawkę lub czekać na swoją kolej), gdy dziecko zabrało już zabawkę, poprosić o oddanie jej, zastosowanie logicznej konsekwencji w przypadku nieposłuszeństwa np. dziecko poszkodowane może się bawić kolejne 10 minut daną zabawką, ignorowanie wszelkiej dyskusji i protestu
- obserwacja dzieci podczas zabawy i chwalenie dzieci za zgodną zabawę tj. dzielenie się, wymianę zabawek (wzmacnianie pożądanego zachowania)

- ustalenie reguł wspólnej zabawy
- przestrzeganie reguł, określanie konsekwencji w przypadku nieprzestrzegania reguł, wykonywanie tych konsekwencji (logiczną konsekwencją mogłoby być odsunięcie dziecka np. na 10 minut od zabawy)
- chwalenie za zgodną zabawę dziecka (chwalenie za postępy), stosowanie na początku nagród (pieczątki za zgodną zabawę, karta punktowa)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PRZERYWA ROZMOWĘ TELEFONICZĄ

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko nudzi się podczas gdy rodzic długo rozmawia (dziecko przedszkolne jest w stanie 20-30 minut zająć się sobą)
- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę (za pozytywne zachowanie nie jest doceniane)
- dziecko nie jest w stanie dzielić uwagi rodziców z innymi osobami, cała uwaga ma być skoncentrowana na dziecku
- dziecko ma pilną potrzebę kontaktu z rodzicem - chce się o coś zapytać, prosi o pomoc lub chce się bawić z dorosłym (nie umie czekać)

- dziecko chce coś uzyskać, wykorzystując to, że dorosły jest zajęty

- dziecko chce naśladować rodzica

- dziecko ciekawe jest kto dzwoni i chce rozmawiać z osobą dzwoniącą

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- zajęcie dziecka podczas gdy rodzic telefonuje (bajka, nowa zabawka, gra)
- wykonywanie dłuższych telefonów w porach gdy dziecko śpi lub jest zajęte (oglądanie wieczorynki)
- poświęcanie dziecku czasu w ciągu dnia, chwalenie za pożądane zachowania, tak aby dziecko nie musiało na siebie zwracać uwagi,
- przygotowanie dziecka do sytuacji (muszę wykonać ważny telefon, będę zajęta przez 20 minut)
- ustalenie reguł z dzieckiem (zajmij się zabawą, gdy mama telefonuje), nagród za przestrzeganie (na początku można wyznaczyć narody, np. wspólna gra po rozmowie telefonicznej) i konsekwencji za nieprzestrzeganie reguł
- zajęcie dziecka (malowanie, ciastolina)
- chwalenie za każdym razem jak dziecko nie przerywa rozmowy
- bezpośrednia reakcja, gdy dziecko przerywa (przerwij prowadzoną rozmowę i przypomnij regułę, powiedz, że dziecko ma spokojnie bawić się dopóki mama nie skończy rozmowy), gdy dziecko dalej przerywa możesz zastosować spokojne krzesło lub metodę izolacji, chwal gdy dziecko zachowuje się zgodnie z regułą
- można ćwiczyć zachowanie dziecka dzwoniąc do najbliższych lub prosząc ich o telefon

- przerwanie rozmowy (np. zawieszenie rozmowy) i zdecydowana odmowa dziecku oraz przypomnienie ustalonych reguł (zachowanie podczas telefonowania)

- kupno telefonu – zabawki
- zabawy w telefonowanie

- propozycja porozmawiania z babcią lub ciocią (ustalenie z dzieckiem krótkiego czasu rozmowy i przekazania słuchawki rodzicowi), pochwała za oddanie słuchawki
- rozmowa w innym pomieszczeniu

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: WYSTAWIANIE JĘZYKA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- zwrócenie na siebie uwagi innych dzieci lub nauczyciela

- niezwracanie uwagi na zachowanie dziecka przez rodziców

- pokazywanie swojej złości

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- ignorowanie zachowania jeśli jest to możliwe
- odizolowanie dziecka od grupy (jeżeli chcesz wystawiać język, idź do łazienki, jak skończysz wystawiać to wróć do grupy dzieci)
- odwrócenie uwagi innych dzieci
- upominanie dziecka i wyciąganie konsekwencji w przypadku nie słuchania (np. spokojne krzesło, wyłączenie na krótki czas ze wspólnej zabawy)

- poinformowanie rodzica o zachowaniu dziecka

- uczenie dzieci akceptowalnych form wyrażania złości

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO CZĘSTO NIE JE W PRZEDSZKOLU

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko przychodzi do przedszkola najedzone
- dziecko nie je w przedszkolu bo czeka, aż przyjdą rodzice i kupią mu frytki lub hot-doga (przecież frytki są dużo smaczniejsze niż zupa) lub przyniosą mu słodycze (chrupki, batonik)

- dziecko nie je wybranych potraw, bo ich nie zna

- dziecko nie je potraw, bo rodzice go uprzedzili (rodzic przeczytał jadłospis i nastawił negatywnie dziecko)

- dziecko nie potrafi jeść samodzielnie, nie potrafi trzymać łyżki, gryźć

- problemy zdrowotne (zaburzenia jedzenia, przyczyny medyczne)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- nie podawać dziecku wcześniej jedzenia (np. kaszy)
- nie kupować dziecku od razu po wyjściu z przedszkola jedzenia (zachować odstęp czasowy), konsultować zjedzenie posiłku z nauczycielami z przedszkola
- nie przynosić słodyczy do przedszkola

- przyzwyczajać dzieci do próbowania różnych potraw w domu (kiszzone ogórki, kapusta)
- zachęcać do próbowania nowych potraw (np. poprzez zabawę – dzieci przygotowują same kolacje)

- nie komentowanie jadłospisu (tego co dziecko lubi, tego czego dziecko nie lubi)
- rozmowa z dzieckiem po wyjściu z przedszkola i chwalenie dziecka za zjedzenie posiłku

- uczyć dziecko w domu samodzielnego jedzenia, gryzienia pokarmów (nie rozdrabnianie dziecku pożywienia)

- konsultacje ze specjalistą: lekarzem, dietetykiem, psychologiem

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO AGRESYWNIE REAGUJE NA POLECENIA RODZICA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- rodzic wydaje polecenie w nieodpowiednim dla dziecka czasie (np. gdy dziecko ogląda bajkę)

- dziecko nauczyło się takiego zachowania od rodziców, rówieśników, rodzeństwa, z telewizji i naśladuje te zachowania

- chęć zwrócenia na siebie uwagi (dobre zachowania dziecka nie są doceniane, więc dziecko chce zwrócić na siebie uwagę poprzez złe zachowania – wtedy będzie reakcja i zainteresowanie rodzica)

- dziecko jest agresywne, bo dzięki temu osiąga inne korzyści, które są większe niż kara za dane zachowanie (gdy mama karze mi coś zrobić, a ja krzyczę, to wtedy dostaje mi się za krzyczenie, ale za to nie muszę wykonać tego, co kazała mi mama)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- poczekać, aż dziecko zakończy daną czynność lub uprzedzenie dziecka („za 5 minut chcę abyś zakończył robić to.... i poproszę cię o coś”) i wydanie ponowne polecenia

- zmiana własnego zachowania (spokojne, przemyślane reakcje, nie podnoszenie głosu) i bycie przykładem dla dziecka
- kontrola tego, co dziecko ogląda w telewizji i z jakimi rówieśnikami ma do czynienia

- zaspokojenie potrzeby kontaktu, bezpieczeństwa i bliskości poprzez np. regularne spędzanie wspólnie czasu
- reagowanie na formę wypowiedzi (nie podoba mi się sposób, w jaki się do mnie zwracasz, chcę abyś mówił do mnie spokojnie)

- świadome ignorowanie złości
- egzekwowanie wykonania polecenia (przejście z emocji na fakty)
- ustalenie konsekwencji za niepożądane zachowanie

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PŁACZE/ROBI HISTERIĘ GDY MA ZOSTAĆ W PRZEDSZKOLU

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko przeżywa rozstanie się z rodzicem (przeżywa lęk, do tej pory było silnie związane z rodzicem, nie jest przyzwyczajone do rozstania, reakcja częsta u dzieci, które pierwszy raz idą do żłobka/przedszkola)

- dziecko nie chce zostać w przedszkolu i chce wymusić poprzez płacz/histerię aby rodzic zabrał je z powrotem do domu (zachowanie dziecka będzie eskalowało wtedy, gdy już raz się tak zdarzyło, że rodzic zabrał dziecko do domu)

- dziecko boi się, że rodzice go nie odbiorą lub że może im się coś stać (związane jest to ze stresującymi sytuacjami – po przeprowadzce, w przypadku konfliktów między rodzicami, po chorobie jednego z członków rodziny)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- przygotowanie dziecka przez rodzica do rozstania (rozmowa z dzieckiem, stopniowe osvajanie dziecka z rozstaniem poprzez uczestnictwo w tygodniu adaptacyjnym, przebywanie najpierw z dzieckiem w przedszkolu, potem pozostawienie dziecka samego na coraz dłuższy czas w przedszkolu)
- rozmowa z dzieckiem (wyjaśnienie kiedy rodzic go zaprowadzi, kiedy odbierze, np. po tym jak zjesz obiad mama po ciebie przyjdzie)
- możliwość zabrania ulubionej przytulanki, z którą dziecko będzie się czuło bezpieczniej
- wyuczenie rytuału pożegnania (przytulenie, całus, „do zobaczenia”) i wytłumaczenie dziecku, że rodzic wychodzi z przedszkola
- ustalenie z dzieckiem nagród za zgodne z rytuałem pożegnania zachowanie, szczególnie wtedy, gdy dziecko zaczyna chodzić do żłobka/przedszkola (np. plac zabaw po wyjściu z przedszkola)
- pożegnaj się z dzieckiem i powiedz kiedy je odbierzesz (nie chowaj się, nie wychodź do kryjomy, wyjdź spokojnie i ignoruj płacz, protest dziecka
- przy odbiorze dziecka chwal go za poranne zachowanie i nagradzaj (szczególnie na początku)
- ułatwienie dziecku kontaktu z innymi dziećmi i umożliwienie zajęcia się zabawką, zabawy z innymi dziećmi, chwalenie dziecka za każdą próbę zabawy, zajęcia się (rola nauczyciela).

- celowe ignorowanie płaczu i hysterii dziecka (jeżeli dziecko nauczy się, że dzięki temu, że płacze jest zabierane do domu, następnym razem zrobi jeszcze większą histerię)
- konsekwentne odprowadzanie dziecka do sali i rozstanie z dzieckiem (nieprzedłużanie rozstania – aby dziecko nie zauważyło rozterek rodzica)

- rozmowa z dzieckiem i zapewnienie go, że zostanie o danej porze odebrane (trzymanie się tych ustaleń – nie spóźnianie się)
- wyeliminowanie lub redukcja czynników stresogennych dla dziecka
- rozmowa z nauczycielami (poinformowanie o możliwych przyczynach danego zachowania dziecka)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: NAŚLADOWANIE ZŁYCH ZACHOWAŃ RODZICÓW I ICH POKAZYWANIE INNYM DZIECIOM

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- obserwacja i naśladowanie dorosłych (np. picie wódki)

- zwrócenie na siebie uwagi innych dzieci lub nauczyciela

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- uczenie dzieci poprawnych wzorców zachowywania, jako rodzic bycie przykładem, w przedszkolu analiza niewłaściwego zachowania, odgrywanie scenek z poprawnym zachowaniem
- rozmowa z rodzicami (rodzice często nie są świadomi, że dzieci zachowują się w określony sposób)

- celowe ignorowanie zachowanie dziecka jeżeli jest to możliwe (aby nie dać dziecku jeszcze większej uwagi)
- odwrócenie uwagi innych dzieci poprzez zabawę
- odizolowanie dziecka od grupy

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE SPRZĄTA SWOICH ZABAWEK MIMO WYDANIA POLECENIA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- jest zbyt późna pora i dziecko jest zmęczone

- nieprecyzyjnie wydane polecenia w stosunku do wieku dziecka
- za trudne zadanie w stosunku do wieku (dziecko w wieku około 3 lat jest w stanie samodzielnie sprzątać pokój)
- dziecko nie usłyszało polecenia rodzica

- dziecko jest wyręczane przez rodziców (wiem, że jak nie posprzątam, to mama zrobi to za mnie) – wtedy dziecku oplać się nie sprzątać

- zły przykład rodziców (rodzice sami mają bałagan w swoich „zabawkach”)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- kontrolowanie czasu zabawy i sprzątanania (plan dnia), wyznaczenie określonego czasu na sprzątananie (np. godz.18.00)
- wprowadzenie rutyny i reguł zabawy (chcesz wyciągnąć nowe zabawki, musisz posprzątać poprzednie)

- bezpośrednie zwrócenie się do dziecka (kontakt wzrokowy) i wydanie polecenia z precyzyjnym określeniem co dziecko ma zrobić (poukładaj książki na półeczkę, powkładaj kredki do pojemnika, schowaj klocki do szafy)
- pomoc w rozpoczęciu sprzątanania (ale tylko w przypadku gdy chcemy dziecka nauczyć sprzątanania)
- chwalenie za postępy w sprzątananiu, na początku mogą być stosowane nagrody (np. metoda karty punktowej)
- robienie ze sprzątanania zabawy (nastawianie budzika, śpiewanie piosenek)

- precyzyjne wydanie polecenia i egzekwowanie jego wykonania – czekanie przy dziecku 5 sek (konsekwencja rodziców)
- chwalenie dziecka za wykonanie polecenia, stosowanie konsekwencji za niewykonanie (logiczną konsekwencją może być zabranie zabawek, które dziecko nie posprzątało na jakiś czas, np. na 1 dzień)

- zmiana swojego zachowania i bycie przykładem dla własnego dziecka (pokazywanie dziecku jak należy utrzymywać porządek)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: BICIE INNYCH DZIECI

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko nauczyło się takiego sposobu zachowania od rodziców, rówieśników lub rodzeństwa i naśladuje je
- dzięki biciu dziecko osiąga swoje cele (zbije inne dziecko i dzięki temu może bawić się zabawką tamtego dziecka)
- dziecko wyładowuje swoją złość lub frustrację (np. gdy coś nie jest po jego myśli)
- zazdrość i rywalizacja (szczególnie pomiędzy rodzeństwem)

- zwracanie na siebie uwagi (szczególnie wtedy gdy dziecko nie jest karane za bicie innych dzieci – wtedy uwaga jest dużą korzyścią)

- dziecko jest bite, bije więc innych (agresja rodzi agresję)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- pokazywanie właściwych wzorów (samemu nie bądź agresywny, pokazuj, że nie podobają ci się zachowania agresywne, reaguj natychmiast na agresję u rodzeństwa)
- uczenie rozwiązywania problemów w inny sposób niż agresja (powiedz co chcesz, poproś o zabawkę, a nie bij)
- chwalenie za zgodną zabawę z innymi dziećmi poprzez opis tego, co podobało mi się w zachowaniu dziecka
- natychmiastowa reakcja dorosłego na przejawy agresji (powiedz dziecku czego nie powinno robić i jak powinno się zachować – „Michał przestań bić Jacka, odsuń się od niego”), pochwal gdy dziecko zachowuje się pożądanie
- stosowanie konsekwencji w przypadku dalszej agresji lub gdy bicie się powtarza (metoda izolacji – odizolowanie dziecka, wyłączenie z zabawy przez określony czas), przy tym ignorowanie wszelkiego protestu

- postępowanie jak w punkcie powyżej, oprócz tego docenianie i chwalenie dziecka za dobre zachowania
- poświęcenie czasu i uwagi dziecku

- uczenie właściwych wzorów zachowania (analiza danej sytuacji, jak ktoś się zachował, jak się powinien zachować), odgrywanie scenek;
- chwalenie za właściwe zachowania;

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PRZEDŁUŻA PÓJŚCIE SPAĆ (MÓWI, ŻE JEST GŁODNE, ŻE CHCE MU SIĘ PIĆ, ŻE CHCE SIĘ JESZCZE POBAWIĆ, OBEJRZEĆ BAJKĘ, ETC.)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko nie jest śpiące (za wczesna pora spania, dziecko spało popołudniu)

- nie chce iść spać bo wie, że ominą go jakieś atrakcje (np. rodzice będą oglądać film)
- jest pobudzone tym, co się ma stać w dniu następnym (wycieczka) lub aktywną zabawą

- dziecko domaga się uwagi i bliskości rodzica

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- wyregulować tryb życia dziecka i trzymać się określonych godzin spania
- zmęczyć dziecko w ciągu dnia (tak aby wykorzystało swoją energię)
- wprowadzić rytuał spania (kolacja, bajka, mycie się, mycie zębów, siku, picie, czytanie bajki, „dobranoc”, bycie cicho, samodzielne uśnięcie) i wyuczyć dziecko rutyny
- przygotować dziecko do spania: poinformować dziecko, że za ½ h pójdzie spać, zaprowadzić do łóżka i zapytać czy sikało, piło, itd., przeczytać bajkę, dać całusa i wyjść z pokoju dziecka
- następnego dnia możesz pochwalić i nagrodzić dziecko czymś małym (słodycz, wspólna zabawa, mała niespodzianka)

- konsekwentne przestrzeganie rytuału spania i nie uleganie dziecku (nie wdawanie się w dyskusję, ignorowanie płaczu, czy też krzyku dziecka)
- dobieranie zabaw tuż przed snem (zabawy spokojne, wyciszające, a nie pobudzające dzieci)
- wyciszenie dziecka (spokojna muzyka, przeczytanie bajki)
- chwalenie za szybkie zaśnięcie
- robienie zawodów (kto pierwszy w łóżku)
- na początku można stosować nagrody (np. wprowadzając metodę karty punktowej – dziecko zbiera punkty za pożądane zachowanie, które może wymieniać na nagrody)

- zaspokoić potrzebę uwagi dziecka w ciągu dnia lub określić wspólny czas tuż przed spaniem (określić ile to będzie czasu) np. na przytulanie, czytanie bajki, wspólną zabawę klockami
- zapewnić poczucie bezpieczeństwa (zapalenie lampki, aby dziecko nie bało się ciemności)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: WYMUSZANIE PŁACZEM

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko nauczyło się w ten sposób osiągać swoje cele („jak płaczę to dostaję to, co chcę”)
- nieumiejętność wypowiedzenia swoich potrzeb (dziecko nie mówi i tylko poprzez płacz sygnalizuje swoje potrzeby)

- zwrócenie na siebie uwagi

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- ignorowanie płaczu dziecka
- nieuleganie dziecku, bycie konsekwentnym i trzymanie się swojej decyzji (np. powtarzanie swojej odmowy jak zdartej płyty)
- określenie konsekwencji danego zachowania (spokojne krzesło lub zabranie czegoś dla dziecka ważnego z pakietu przywilejów)

- celowe ignorowanie płaczu dziecka
- chwalenie i docenianie dziecka za pozytywne zachowania (aby dziecko nie musiało zwracać na siebie uwagi poprzez problemowe zachowania)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NISZCZY ZABAWKI

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko ma za dużo zabawek
- znudzenie zabawką
- zainteresowanie tym, co jest w środku zabawki
- wymuszenie kupna następnej zabawki

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- umiar w kupowaniu zabawek (dzieci dostają za dużo zabawek za „nic”, zabawki tracą wtedy swoją moc motywującą), kupowanie zabawek w nagrodę, za pożądane zachowanie
- chowanie na jakiś czas zabawek, które dziecku się znudziły
- wprowadzenie zasad szanowania zabawek i określenie konsekwencji za nieprzestrzeganie zasad
- uczenie dzieci odpowiedzialności za własne czyny - poniesienie konsekwencji za zniszczoną zabawkę (logiczna konsekwencja: „Ponieważ zepsułeś zabawkę nie dostaniesz następnej przez dany czas lub zabieram kilka zabawek na określony czas),
- konsekwencje finansowe w przypadku starszych dzieci - pokrycie szkód z własnych pieniędzy przez dziecko (np. z oszczędności, z kieszonkowego) –
- uczenie dziecka oszczędzania na zabawkę (wtedy dziecko doceni zabawkę)

- sposób na rozładowanie negatywnych emocji dziecka (sposób na wyładowanie emocji, które dziecko widziało u dorosłych – np. rzucanie przedmiotami)

- kontrolowanie swoich zachowań jako osób dorosłych
- uczenie dzieci innych sposobów wyładowania swojej frustracji
- poniesienie konsekwencji za niszczenie zabawek (konsekwencje logiczne lub finansowe)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: NAPADY ZŁOŚCI

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- zwrócenie na siebie uwagi

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- celowe ignorowanie złości
- zapewnienie uwagi dziecku tak, aby nie musiało uciekać się do zachowania problemowego by pozyskać uwagę rodziców
- chwalenie dziecka za pożądane, dobre zachowania

- sposób reakcji emocjonalnej dziecka w sytuacji gdy jest one złe lub rozczarowane (coś zostało mu zabronione, gdy jest zmęczone, gdy nie jest w stanie wykonać danego zadania, dane zadanie go przerasta), napady złości częściej występują u choleryków

- celowe ignorowanie złości w przypadku dziecka poniżej 2 roku życia (niereagowanie)
- w przypadku starszego dziecka bezpośredni kontakt z dzieckiem, powiedzenie dziecku co ma przestać robić i co ma zacząć robić („Przestań krzyczeć, mów spokojnym głosem”),
- w przypadku oczekiwanej reakcji dziecka – pochwała dziecka, w przypadku dalszej złości – wykonanie kary poprzez zastosowanie metody izolacji (dziecko ma się uspokoić w osobnym pomieszczeniu, gdy jest spokojne przez określony czas to dorosły pozwala dziecku wyjść z pomieszczenia)
- konsekwencja w egzekwowaniu wykonania polecenia lub konsekwencja w nieuleganiu dziecku (odmowa i zdarta płyta) w przypadku gdy dziecko chciało poprzez swoją złość osiągnąć korzyści (po tym jak się uspokoiło musi wykonać polecenie)

- osiąganie korzyści poprzez swoje zachowanie (jak się będę złościł to otrzymam to czego chcę, bo rodzice ulegną lub nie będę musiał robić tego, co mi karzą)

- naśladowanie innych dzieci

- wpływ mediów (telewizji, bajek, gier komputerowych)

- dobór odpowiednich programów, bajek, ograniczenie czasu spędzonego przed komputerem
- zabawa zamiast telewizji

- konflikty w rodzinie (dziecko reaguje silnymi emocjami na to, co się dzieje w domu, np. gdy rodzice się rozwodzą)

- zrozumienie reakcji dziecka i próba rozmowy z dzieckiem
- okazywanie uczuć i zapewnienie emocjonalnego bezpieczeństwa dziecku (nie kłócenie się w obecności dziecka)
- szukanie profesjonalnej pomocy specjalisty: psychologa

Informacje o projekcie, w ramach którego powstała broszura:

Tytuł projektu: „Z sercem i rozumem – Akademia Mądrego Wychowania”

Priorytet: IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionie

Działanie: 9.5. Oddolne inicjatywy na obszarach wiejskich

Nr projektu: POKL.09.05.00-02-157/11

Finansowanie projektu: Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczestnicy i uczestniczki projektu:

- nauczyciele i nauczycielki z Przedszkola Miejskiego nr 2, Przedszkola Miejskiego nr 4 w Polkowicach
- nauczycielki i opiekunki ze Żłobka Miejskiego nr 1 w Polkowicach
- rodzice dzieci w wieku 2-6 lat uczęszczających do w/w placówek

Realizator projektu:

Competence-Training & Coaching Institute, Barbara Jaśkiewicz

Barbara Jaśkiewicz – psycholog prowadzący w projekcie Trening Kompetencji Wychowawczych i Konsultacje Psychologiczne dotyczące problemów wychowawczych.

tel. kom. 695 581 808

www.psycholog.polkowice.pl (zakładka projekty EFS/Akademia Mądrego Wychowania)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**DOLNY
ŚLĄSK**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego